

เมื่อทรัพย์สินทางปัญญาถึงแก่วัย

โดย คนชอบนอนดึก

นอนไม่หลับที่ไรก็ต้องหาเรื่องเขียนบทความจะไต่ดวงโดยเฉพาะเขียนเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา คราวนี้เป็นเรื่องที่พบในหนังสือนิตยสารซึ่งขำน้อยๆ คิดว่าทำให้ถึงบางอ้อเกี่ยวกับระบบทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งพวกเราควรต้องคิดถึงเสมอว่า เรากำลังทำอะไรกันอยู่หลายๆ คนที่อยู่ในระบบ (ทรัพย์สินทางปัญญา) ซึ่งต่างก็มีหน้าที่ที่เรารับผิดชอบเป็นส่วนๆ ไปและก็มักจะรู้หรือสนใจเฉพาะในส่วนนั้นๆ เท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะได้ไม่ถึงกับภาพใหญ่ของระบบ จะมีก็เพียงบางส่วนที่คิดแต่คิดว่า คงคิดไม่ถึงเรื่องนี้แน่ เราเองก็เป็นคนหนึ่งที่เคยคิดว่าไม่คอยถึง แต่เมื่อได้อ่านบทความที่พบเจอครั้งนี้แล้ว ก็นึกได้ว่า นี่อาจจะเป็นจุดหมายหนึ่งของระบบทรัพย์สินทางปัญญาที่ทุกคนที่กรรมทรัพย์สินทางปัญญามีส่วนร่วม จึงอยากมาเล่าสู่กันฟัง

เมื่อเรากล่าวถึงการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย เรามักจะได้ยินเสมอว่าระบบทรัพย์สินทางปัญญาไทยยังได้รับการพัฒนาไม่เพียงพอ คำถามที่มักจะเกิดขึ้นคือ แล้วเมื่อไหร่ล่ะที่ระบบทรัพย์สินทางปัญญาถึงแก่วัย หรือได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ และสามารถดำเนินด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีการชงูกันอีกว่า จะต้องพัฒนา พัฒนา พัฒนา ต่อไป

ส่วนหนึ่ง ผมคิดว่า ระบบทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยหนึ่งประเทศใดจะถึงแก่วัยก็ต่อเมื่อมีการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยไม่ต้องมีการผลักดันหรือส่งเสริม กล่าวคือ ผู้คนในระบบเศรษฐกิจจะเห็นความสำคัญของตัวทรัพย์สินทางปัญญาและระบบของมันในประเทศนั้นๆ และสามารถให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจหรือเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่มีการเอื้ออำนวยให้แก่นักลงทุนต่างๆ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ในระบบเศรษฐกิจหรืออีกนัยหนึ่งสามารถสร้างความร่ำรวยได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของสิทธิหรือไม่ก็ตามนั่นเอง กล่าวคือ ระบบทรัพย์สินทางปัญญาจะถึงจุดสุดยอด ต่อเมื่อทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องประจำวันสำหรับบุคคลทั่วไป และนักลงทุนทั่วไปให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจในการลงทุนเพื่อสร้างผลกำไร

เรื่องนี้ก็อีกนั่นแหละ ไม่ได้รู้ตัวเองหรอก แต่เนื่องจากในนิตยสาร Business Week ฉบับวันที่ 26 ธันวาคม 2548 มีบทความเกี่ยวกับแนวคิดการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นตัวชี้วัดในการตัดสินใจว่าจะลงทุนในบริษัทหรือหลักทรัพย์ใดในอนาคต โดยบทความดังกล่าว เป็นหนึ่งในบทความภายใต้ส่วนของนิตยสารที่เกี่ยวกับแนวทางการลงทุนในสหรัฐฯ ในปี 2549 (“Where to Invest in 2006”) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักลงทุนทั่วไปทั้งเล็กและใหญ่ เมื่อจะลงทุนจะต้องพิจารณาปริมาณและศักยภาพของทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทที่จะลงทุนโดยอัตโนมัติ และสามารถประเมินสถานภาพของบริษัทดังกล่าวได้พอประมาณ และเพื่อให้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าว นิตยสาร Forbes ซึ่งเป็นนิตยสารระดับสากลเช่นกัน ฉบับลงวันที่ 9 มกราคม 2549 กล่าวว่า ขณะนี้ในสหรัฐฯ มีเงินสดที่สามารถใช้ในการลงทุน (liquidity) อยู่จำนวนมาก อาจถึง 200,000 ล้านเหรียญ (2 trillion) อยู่ในมือของภาคลงทุน (บริษัทห้างร้านต่างๆ) พร้อมทั้งจะลงทุนที่ใดที่หนึ่งในโลกนี้ แต่ก็ยัง “ไม่รู้ว่าจะไปลงทุนที่ไหนดี” ดังนั้น เราน่าจะคาดกันว่า สำหรับการลงทุนในระบบเศรษฐกิจที่เจริญถึงจุดแล้ว อย่างเช่น ในสหรัฐฯ ในส่วนของ

กรมทรัพย์สินทางปัญญา นิตยสารนี้ เขาแนะนำว่า นักลงทุนควรจะต้องพิจารณาอะไรเป็นเกณฑ์บ้าง และนักลงทุนทั้งหลายควรพิจารณาอย่างไร ก่อนอื่นต้องเข้าใจนะว่า นี่เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

สิ่งแรกที่เขากล่าวถึง คือ การตั้งคำถามว่า “จะเลือกลงทุนในหุ้นไหนดี เพื่อให้สามารถหักทางก่อนที่หุ้นของบริษัทนั้นๆ จะพุ่งกระชูด เพราะมีการเสนอขายสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างสูง” อย่างเช่น กรณีของหุ้นบริษัท Apple กับการเสนอขายเครื่อง ipod ซึ่งทำให้หุ้นบริษัทฯ เพิ่มถึง 3 เท่า เป็นคั้น เมื่อตั้งใจทักอย่างนี้แล้ว สิ่งที่น่าทึ่งจะแนะนำให้จับตามอง คือ งบการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของแต่ละบริษัทนั่นเอง (รวมทั้งรัฐบาลไทยด้วย)

แต่ (ตัวใหญ่ๆ) ที่บทความเตือนไว้ก็คือ การลงทุนในงบการวิจัยและพัฒนาจะทำให้ผลประกอบการในระยะสั้นลดลง เนื่องจากการวิจัยนั้น ต้องการการลงทุนมากและผลที่ได้รับจะมีความไม่แน่นอนมากอีกด้วย ทำให้หลายๆ ครั้ง งบลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาบางครั้งก็ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดี อย่างเช่น ของไทยในปี 2546-7 มีการวัดได้ว่า รัฐบาลลงทุนในการวิจัย 8,000 ล้านบาท ได้สิทธิบัตรมา 43 รายการ (มติชน มกราคม 2549) และยังไม่รู้ด้วยว่า สิทธิบัตรเหล่านั้น สร้างมูลค่าอะไรบ้างให้กับเศรษฐกิจไทย (และจะไม่มีวันรู้อีกด้วย เพราะไม่รู้ว่าจะวันได้อย่างไร คิดเองนะ คิดไม่ออก) ดังนั้น ในบทความนี้ **เขาจึงได้แนะนำวิธีเพิ่มเติมให้ก็คือ การศึกษาโดยใช้ข้อมูลสิทธิบัตรที่มีการยื่นจดทะเบียนนั่นเอง ซึ่งในกรณีนี้ เขาแนะนำให้เข้าไปศึกษาในข้อมูลการจดสิทธิบัตรของแต่ละบริษัทในฐานะข้อมูลของสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าประเทศสหรัฐอเมริกา (USPTO) (www.uspto.gov) โดยให้แนววิธีการไว้ 2-3 เรื่อง (ดู www.toryod.com)**

ในการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างรายได้ของข้อมูลสิทธิบัตรในแต่ละบริษัท นอกจาก จำนวนสิทธิบัตรที่บริษัทนั้นๆ ยื่นจดซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องดู เรื่องแรกที่ต้องดูก็คือ ประโยชน์ของสิทธิบัตรดังกล่าวกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือความโดดเด่นของสิทธิบัตรนั้นๆ นั่นเอง วิธีดูก็คือ **ความถี่ที่สิทธิบัตรดังกล่าวถูกใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการยื่นจดสิทธิบัตรอื่นๆ** ไม่ว่าจะ เป็นของบริษัทเดียวกันหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากความโดดเด่นนี้ ทำให้เทคโนโลยีนั้นๆ มีความสำคัญต่อวิวัฒนาการของอุตสาหกรรม และยังเป็นแหล่งของการสร้างรายได้จาก royalty อีกด้วย เมื่อกล่าวถึงตรงนี้แล้ว ก็ให้หัดนึกไม่ได้ว่า สิทธิบัตรของไทยเรานี้ถูกอ้างอิงบ้างหรือไม่ (หรือได้รับความสนใจจากคนอื่นบ้างหรือไม่)

อีกอย่างหนึ่งที่ควรพิจารณา คือ **ความแปลกใหม่** (เรื่องที่น่าพิศวง : originality) ซึ่งแม้ว่าเงื่อนไขของการยื่นจดสิทธิบัตรจะต้องมีทั้งความใหม่ และมีขั้นตอนที่สูงขึ้น (ปานนี้แล้ว ช้าน้อยยังไม่รู้เลยว่า จะเอาอะไรเป็นเกณฑ์เรื่องขั้นตอนที่สูงขึ้น 6 นิ้วถือว่าสูงกว่า 3 นิ้วหรือเปล่า หรือต้องเป็น 6 เมตร) ก็ไม่ได้หมายความว่า สิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวจะมีความแปลกใหม่ในวงการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ความแปลกใหม่นี้จะสร้างความสนใจจากผู้ประกอบการรายอื่นๆ ให้แสวงหาสิ่งประดิษฐ์ เพื่อใช้ในการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ กล่าวคือมีความต้องการในตลาด ทำให้เกิดราคา อย่างเช่น หากใครในประเทศไทยสามารถยื่นจดทะเบียนสิทธิบัตรเรื่องเกี่ยวกับ biotechnology หรือ nanotechnology ได้ ก็จะสามารถสร้างผลประโยชน์ส่วนหนึ่งได้อย่างแน่นอน และแน่เสียยิ่งกว่าแน่แน่ หากเทคโนโลยีดังกล่าวมีความยืดหยุ่นหรือความหลากหลายในการใช้ประโยชน์เพื่อให้นำไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้ ก็จะทำให้สามารถสร้างความต้องการ (อุปสงค์) ของเทคโนโลยีมากขึ้น ยิ่งจะทำให้มีศักยภาพในการแสวงหารายได้ได้มาก (หากสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง)

พรั้มาก็คือมาก และแล้วในที่สุดเรื่องก็มาจบที่ประเด็นด้านธุรกิจ คือ ไม่ว่า บริษัทนั้นๆ จะมีสิทธิบัตรที่มีคุณภาพเต็มแก้วแค่ไหนก็ตาม จะมีความแปลกใหม่ จะมีความยืดหยุ่น จะมีขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์ หากไม่มีระบบการค้าที่ดีก็ไม่มีประโยชน์มากไปกว่าเรื่องเทคโนโลยีธรรมดา ดังนั้น การที่บริษัทเจ้าของเทคโนโลยีหรือสิทธิบัตรจะประสบความสำเร็จ ทำให้ราคาหุ้นพุ่งสูงขึ้นไปสามารถสร้างกำไรให้กับนักลงทุนได้ บริษัทเหล่านั้น ต้องมีการทำการตลาดที่ดี มีการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และสามารถควบคุมรักษาความเป็นเจ้าของเทคโนโลยีนั้นๆ ได้อย่างดี ดังนั้น การพิจารณาทรัพย์สินทางปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจลงทุนนั้นจึงยังคงมีความเสี่ยง แต่หากสามารถประมาณการณได้พอประมาณว่า เทคโนโลยีใดจะประสบความสำเร็จในตลาดได้ ก็อาจจะสามารถได้กำไรอย่างล้นหลามได้ และนี่แหละ สภาวะนี้ ซึ่งไม่เกี่ยวกับผู้คนในระบบทรัพย์สินทางปัญญาเลย จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อระบบทรัพย์สินทางปัญญาเขาถึงแก่ภัยง่วงนอนจริงๆ แล้วละ เดียวไปนอนหลับฝันหวานดีกว่า..... สำหรับผู้อ่านทุกท่าน ก็ขอให้ประสบความสำเร็จ ในการใช้ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาในการลงทุนนะครับ และรวยแล้วอย่าลืมแบ่งนะ ... สวัสดิ์

www.mua.go.th

www.sme.go.th

เป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ
องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และเอกชน ให้มีความต่อเนื่อง
และสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน เพื่อผลักดันให้เกิด
สภาพแวดล้อม นโยบาย มาตรการการดำเนินงานที่จะ
ส่งเสริม SMEs ให้เติบโตและเข้มแข็ง เป็นกลไกหลักในการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ”

สืบค้นสิทธิบัตรนานาชาติ จากฐานข้อมูลสิทธิบัตรยุโรปได้ที่

<http://gb.espacenet.com>

www.uspto.gov

สืบค้นสิทธิบัตรนานาชาติ จากฐานข้อมูลสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกาได้ที่